

Dionyſius stensi, inuenientes trophaea defixa; quibus ex utraque parte statutis, Romana communiter ecclæſia. Quod autem eodem tempore ambo paſſi ſint, Corin thorum episcopus Dionyſius, cum in urbe poſitus eſſet, & de scripturis di ſputaret, hoc dicit: Sed & uos habentes commonitionem à Petro & Paulo, Episcopum Alias, & ſcri plantationem Romanae & Corinthiorum ecclæſia coniunctiſtis. Ambo ete p[ro]p[ri]is diſput[ant] n[on] ſimul aduentantes, & in noſtra. Corinthiorum ecclæſia docuerunt, & Ecclesia Romana per omnem Italiā, atq[ue] in hac urbe ſimil docentes, etiam martyrio patiē manū. Ecclesia Corinthiorum in opinione omnium eſt, confirmatione habeatur. Iofephus autem ſcribens riſtiorum, quantu[m] clades ludæorum gentem peruerſerit, & ut eorum uafitas proponata ſit, addit etiam hæc.

vi innumeris iudei in malis afflitiſi ſint, ac nouissime contra Romanos armamouerint. Cap. XXVI.

An. Do. 67. V Erūm ad innumerā mala quæ ludæis acciderant, addit etiam hoc Flo[ri]s. 20. 17. r[es]t[er]us, qui per idem tempus ludæa procurationem tenebat, ut honorabiles quoſque uiros flagris uerberaret, & in ipſa urbe ſacrificiſma Hierusalem patibulo ſuffriget, eo tempore quo perturbari ludæorum ſtatutu[n]m nouarum rerum molitionibus accidit, duodecimo ſcilicet anno imperij Nero[n]is. Sed & per omnem Syriam in ſeditiōnibus ludæorum atrociſtiam refert exercitam eſſe fæxuſiam, ita ut etiam illi qui per urbes ſingulas adinixi genibus commanebant, in hoſtium numero deputaſſerent. Et uideſſe repletas inhumatis corporibus ciuitates, facientes mortuos ſimilcum parvulus ſenes, foeminarumq[ue] abſq[ue] illa ſexu reverentia nudata in publico relectaq[ue] cadauera, atque uniuersam prouinciam innumeris malis refertam. Sed tam tam diro hoc, & tam atroci ſpectaculo, multo grauius eos futurom & per dies agnoſcentium malorum metus & formido terrebant. Hæc ad uerbum Iofephus refert. Verūm in hoc loco de ludæis iſta ſufficiant.

### ECCLESIASTICAE HISTORIÆ Liber Tertius.

In quibus locis Christum Apostoli prediſauerint. Cap. L

Apostoli.

 Gitur ludæi debitis cladibus perurgebantur. Sancti uero Apostoli Domini & Saluatoris nostri, ceteraque diſcipuli, ad prædicandum uerbū Dei, per ſingulas quaſq[ue] orbis terre prouincias dirimuntur. Thomas (ſicut nobis tradiſum eſt) fortius eſt Partos, Matthæus Aethiopiam, Bartholomæus Indiam citeriorem, Andreas Scythiam, Ioannes Asiam: unde apud Epheſum, & comoratus eſt, & defunctus.

Qui primus Romanorum erexit ecclæſiam. Cap. II.

An. Do. 68.

Petrus Pontum, Galatiam, Bithyniam, Cappadociam, ceterasq[ue] conſunes prouincias, ludæi duntaxat prædicanſ, circumſiſe deprehendit & ad ultimum in urbe Roma comoratus, ubi & crucifixus eſt, deoſum capite demerto: quod ipſe ita fieri deprecatuſ eſt, ne exequari Domino uideretur. De Paulo autem quid dicam, qui ab Hierusalem uſq[ue] ad Illyricum repleuit Euangelium Chiristi, & ad ultimum ſub Neronē martyrium duxit. Hæc ita per ordinem in tertio libro Explanacionum Genelis Origenes exponit.

De epifolias Apostolorum. Cap. III.

Apostoli Petri

V Erūm Petrus Apostolus prædicationis ſu[er]e monumēta nobis per pauca dereliquit. Vna etenim eius epifola eſt, de qua nullus omnino dubitauit

bitaōit. Nam de ſecunda multis incertum eſt, apud plurimos tamen etiam ipsa legenda ſuſcipitur. Ille uero libellus qui dicitur Actus Petri, & quod non minus eius Euangelium nuncupatur, ſed & qua dicitur eius Prædicatio vel Reuelatio, in ſcripturis propterea Canonis non habetur: ſed ne aliquis qui Predicatio dem ſcriptorum ueterum uti eorum teſtimonijs inuenitur. Verūm proceſſu relatio de nobis historiæ narratione per opportunitatem locorum, cum ſcripto Petri, res Ecclesiasticoſ memorabim[us], nec eſſari etiam ſcripturarum libros qui in autoritate elle debeat, & quorum minus ſequenda ſit autotitas, expoſitum. Interim Petri (ut diximus) prima epifola ab omnibus ueteribus eſt recepta. Pauli quoq[ue] manifestu[er]e quatuordecim ſunt epifolæ que in autoritate Epifolæ Pauli habent dubitationem. Sed & de ipſa quid unuſquit[er] ueterum ſcriptorum Adieſbraos. liber Hera- ius Paulus in epifolis ſuis meminit, à plurimis nō eſt receptus: ab alijs autem me, qui in- necessarius iudicatur eſt, propter eos qui primis ad fidem institutionibus ſcribuntur Pauli imbuuntur. Vnde & in nonnullis ecclæſia legitur, & multi ueterum ſcripto ſuſtitutum ſunt de diuino librorum fide, quam mox etiam ueterum adiſtipatione firmabim[us].

De ſuſcriptionib[us] Apofoliorum. Cap. IIII.

P aulus autem quod ab Hierusalem in circuitu u[er]o ad Illyricum gentiſ bus Euangelium prædauerit, ex ipſis uocibus comprobatur, & ex Petrus quib[us] his que Lucas in Actibus Apofoliorum ſcribit. Sed & Petrus in quibus e[st]i prædauerit, am ipſe prouincij his qui ex circumſiſione ſunt, prædauerit Christu[m] pro Euangelium, prijs uocibus in ea epifola, quam ipſius abſq[ue] ambiguitate claruit eſſe, deſignat, in qua ad eos qui in dispersione ſunt, ſcribit fine dubio Hebreos. Iofipi enim diſperſi dicuntur, tanquā propriis e[st]i ſedibus pulsi, & poſiti in diſperſione, ut ipſe, Ponti, Galatia, Cappadocia & Asia ac Bithynia: ex qui e[st]i Hebrei. bus ſi qui conſtant in fide & amulatores uerbi Dei reperiunt ſunt, etiam regendas ecclæſias quas Apofolii fundauerant, ſuſcepereunt, quorum nomina non eſt facile explicare per ſingulos. Ex Apofolii tamen Pauli ſermonibus colligere poſsumus, permulſoſ eſſe quos ille nunc adiutores, nunc commilitones, nunc etiam concupitios & conlaborantes in Euangelio, & comites nominat. Sed & Lucas in Actibus Apofolioru[m], plurimos eius ſocios me Timotheum, morat, et particeps prædiſatioſis, licut Timotheus meminit, et Titus: quoruſ alter Titus. In Ephelo epifopus, alter ordinandus apud Crete ecclæſia, ab eo preficitur. Lucas. Iofe autem Lucas, genere quidem Antiochenus, arte medicus, comes uero Euangelium Pauli, & ceterorum Apofoliorum ſocius & necessarius fuit. Is ergo ſecundum Lucas in Pro dum hanc medicinā, quam ex Apofoliorum uel ſocietate, uel traditione fuſcet, duos nobis medicinales libros, quibus non corpora, ſed anime cu[m] logo ſuo. ſepeſerunt, explicuit: Euangelium ſciliſet in quo etiam ſic prefat[ur]. Sicut tradiſit Geſu[us] Apofol[us] deuertit nobis, inquit, hi qui ab initio ipſi uiderunt, & miniftri fuerunt uerbi lorū, que uo Dei, quos & ab initio ſequunt ſum: & actus Apofoliorum, quos non iam camus Acta. audiuit percepereat, ſed oculis inſpicerat. Tradunt autem, quod Euangeli[us] Lucas ex ore ſuum ex Pauli ore deſcripserat, & ipſum ſit quod Apofolus ſuum Euan[]Pauli ſuſcet gelium ſoleat nominare, cum dicit: Secundum Euangeliū meū. Sicut et p[ro]p[ter] Euang[elium] Marcus, qua ex ore Petri fuerant prædicta, conſcripſit. Memoratur autem Marcus ex excomiſibus Pauli Crescens quidam ad Gallias eſſe profectus, Linus uero ore Petri, & Clemens in urbe Roma ecclæſia præfuisse, qui comites & adiutores eius Crescens. fuſſe, ab ipſo Paulo perhibentur. Sed et Dionyſium Areopagitan apud A[polo] Linus. theas, quem Lucas deſcripſit prium Paulo prædicante credidisse, & in Clemens. ter ſocios eius fuſſe, & ecclæſia Atheniensium conſtat ſacerdotium ſuſcet. Dionyſius Areopagita. p[ro]p[ter] ſed nunc interim ad historiæ ordinem redeamus.

Deindeorum expugnatione post Christum. Cap. V.

**A**n. Do. 70. **I**gitur post Neronem, qui tredecim annis obsecedit Romanis culmine principatu de-  
vespasianni functi, Vespasiano regni gubernacula derelinquunt, postio peridem tem-  
pus in procinctu belli, quod ludei intenderat, ubi ab ipso exercitu, cum quo  
An. Do. 71. oppugnabat ludam, subrogatur imperio. Is. 6 confestim Romanum tendes,  
lib. 5, ca. 10. Tito filio suo curam bellis, & Hierosolymorum oppugnationis intungit. Ve-  
rum post ascensionem Domini & Salvatoris nostri, ludei uel in ipsum com-  
missi piaculi, uel persequitionis in Apostolis, & necis in Stephanum, sed  
& obruptionis in Apostolum Iacobum, & in Iacobum nihilominus frater Domini, qui appellatus est Iustus, sceleris admisisti, ceterorumque omni-  
um, quos propter fidem Christi insidijs, dolis, atque omni fraude nequitia circum-  
cumuerant: pro his, in quam, omnibus poenam diuinum reprobabantur.  
Et Apostoli quidem ab illis prius fugati, ac per omnem locum dispersi (sic ut  
supra diximus) pergebant in uirtute Christi, qui eis praecepserat, dicens. Eun-  
tes baptizate omnes gentes in nomine meo. Ecclesia uero quae in Hierosolymis fuerat congregata, responso a Deo accepto, emigrare iubetur, & tran-  
sire ad oppidum quoddam Pellam nomine, trans Iordanem: quo ablati ex  
Pella trans urbem sancti & iusti uris, uindicta coelesti fieret locus, tam de urbe sacile-  
fatur.  
**A**n. Do. 73. Quantis ergo malis gens tunc uniuersa multata sit, utque ipsa ludax terra,  
bello, fame, igne, cædibusque uafata sit, quanta populorum millia, patres si-  
mul cum coniugibus ac parvulis liberis, absque numero, absque discretione truci-  
cidati sint, quæ etiam diuersarum urbium obſidione, fed & ipsius magnifica-  
Capita exu-  
ta & famulosimam ciuitatis Hierusalem, quanta uaſitas, & quanta fuent di-  
flaq. Hierusal-  
uersarum mortium strages, quicq[ue] per huc singula bellorum extiterit modus,  
lem. 8. die Se-  
ptemb. in ipso quondam Dei famolissimo collocata sit templo, utque ad ultimum cun-  
cta ignis populatus sit, & flamma consumpererit, si quis plenis nosse uult, hi  
floriam Iosephi elegat. Nos uero ex his ea tantum quæ ad explanationem fu-  
scepti operis sufficiunt, assumemus: in quib[us] referit, quod rex ex omni ludei  
populi ex die solenni pafcha Hierosolymam, uelut exitiali quadam manu co-  
gentie conuenerant, quos trices centena milia hominum dicit fulis, iusto  
scilicet Dei iudicio tempore hoc ultionis electo, qui in dieb[us] pafcha Sal-  
uatorum suum, et salutare Christum Domini cruentis manibus, et sacrilegis  
uocibus uiolauerant, in ipsis diebus uelut in unum carcerem omni multitudi-  
tudo conuulsa, feralis poena exitium quod merebatur exciperet. Prateibo  
qua in eis uel gladij cæde, uel alijs bellii machinis collata sunt, explicare: ea  
tantum modo qua diræ famis exitio pertulerint, supra dicti histonographi  
sermonibus proferam, quo legentes haec, intelligent quantum piaculū atque  
dere aliquid in Christum, & quam grauibus aula suppliciis expiuntur.  
**D**e fame que opprefuit eos. Cap. VI.

**I**of. II. 6. bel. **A** Ge itaq[ue] sextus Iosephi historiarum liber ponatur in medium, ex quo  
Ind. cap. XI. omnis illorum luciuosla tragedia pernoscatur. Diuitibus autem per-  
manere, inquit, atque perire unum atque idem erat. Si enim in urbe permane-  
sissent, facultatum fuarum causa crimine obiecto, quasi qui de transfugien-  
do cogitarent, perimebantur. Neceſſitas uero famis factioforum extolle-  
bat arragiantiam, & utrumque simul inedia cum temeritate crescebat. Publice  
quidem trumentum nulquam omnino erat, sed irruentes urbis prædones,  
percutabantur domos, & si quidem inuenient, tanquam de his qui fefel-  
lerant, poenas sumebant: si uero non inuenient, nihilominus tanquam eos  
qui occulitus & diligentius abscondenter, cruciabant. Indictum uero  
titab

ri ab eis pabula capiebant, hoc ipso quod adhuc uiuere & subsistere corpo-  
ribus uidabantur, tanquam qui profecto iam interirent, nisi absconditos  
uspiam tegerent cibos. Si quis lanè tabescentes macie uidissent, hos cum  
venia præterebant, superfluum putantes perire, quos paulo post ablu-  
metum: si diuites, frumenti hordei, si inferiores fuerunt, & concludentes se  
in interioribus quibusq[ue] penetralibus domus, nonnulli nec in panes confe-  
raverunt, fruges edebant. Alij uero, in quantum uel necessitas, uel metus permit-  
teret, excoquebant. Et mensam quidem nullus expectabat apponi, sed ex ipso  
femina igni rapientes, propria uel tertiauia deuorabant. Ex erat infelicitas  
genuis cibi spectaculum miserabile, cum ualidiores quicq[ue] inuenta diriperent,  
imbecillioribus uero nihil præter lucut superaret, & lacrymas. Et omnium  
licet acerbitates rerum superet fames, nihil tamen ita subtruit & subvertit, si-  
c ut uerecundiam. Quicquid enim saluis rebus pudore dignum est, id in hac  
necessitate contemnitur. Deniq[ue] & uxores de uitioru[m] manibus, & filii de pa-  
rentium, & (quod est infelicitas) matres cibos de paruolorum suorū ore rapie-  
bant. Et eū duleximi liberi in manibus atque ante ora politi tabescerent, exi-  
guia uita sublida dentibus ipsis eximere nemo parcerat. Verum nec ipos  
quidem infelices & perexigua sumentes latebant cibos, sed continuo ade-  
rat predonum quis. & statim ut clausis cuiuspiam conspexisset fores, indici  
ut credebat hoc esse quod intrinsecus positi erident: & repente despiciatis  
foribus præcipites irruerant, ab ipsis utrū dicam? fauibus exprimen-  
tes, si quid forte insumptum iam fuerat, reuocabant. Verberabant senes,  
si cibū uendicare tentassent, Sparis etiam crinibus mulieres trahebātur oc-  
cultare nitentes, si quid forte depremptum fuerit in manibus. Nulla seni, pro-  
canice reverēta, nulla erga parvulos miseratio, sed in exiguo panis fragmē  
to parvulos inherenter, & ex ipso cui inhaerenter, suspensos, clidebant in ter-  
ram. In eum uero qui raptore cibo præuenisset absumpto crudelius faxie-  
bant, & excoquib[us] dira supplicia, obiturantes in infelicitibus naturales digesti  
omnium meatus. Alijs uero præacutas fudes per eadē uerenda adientes (hor  
reſco que gesta sunt referens) ad confessionē per hec unius panis, aut cy-  
athifaringis miseros perurgebant. Nam ipsi tortores nec patiebatur famē (el-  
set enim quadrāmmodo tolerabilius), si hæc cōpulsi inedia facere uideretur)  
fed ut vel prepararet sibi in posterum cibos, vel ut crudelitas exercitio con-  
ualeſceret. In his etiam si qui forte fortū pertinat per stationes hostiū pro colligē  
dis herbis erepissent, occurrentes eis qui le hostiū manus effugisse gaude-  
rent, diripiebāt quicquid attulerant. Supplicantibus autē, & terrible quod  
dam libi nomen in Dei inuocantibus, ut uel partē aliquam ex his que cū mor Lib. 6. cap.  
tis periculo queſierant, indulgerent, nihil prorsus præbebāt. Sed & hoc be- 14. de bello  
neſſici loco cesserat, si comprehensum uiuū licuisset euadere. His autē post Iud.  
aliquā adiungit dicens: ludei uero cum egressu urbis omnis pariter spes  
excludebatur salutis. Et inualeſens acerbitas famis, domos simul & famili-  
as, gentemq[ue] uatabat, ita ut in penetralibus strata iacerent mulierū paruolo-  
rumq[ue] cadavera. Per plateas uero infelicitū seni corpora, fame magis quam  
estate conlumpant, iuuenes uero, atque omnis etas robustior, uelut simulacra  
quadam in iujs & egressib[us] oberrabant, corruentes quoq[ue] loci gressum  
subruſſet inedia. Sepelire autem cadavera proximoris, nec defunctorū mul-  
titudo nec uirū debilitas permittebat, simul & pro sua unuſquisq[ue] ultra in-  
certo. Deniq[ue] aliquanti supra eos quos sepeliebāt, animas emisere. Multi et  
iam de prosequuntur funera, priuſquā ad sepulchra uenirent, efflabant. Sed  
nec planctus ex more defunctis exhibebatur, aut luctus; quia hoc sibi totū  
uendicauerat fames. Sed nec ariditas inedia, humorem cuiquam reliquerat  
Y 5 lacrymarum

lacrymarum: obsederant ciuitatem profunda silentia, & nox plena mortis cuncta contexerat. Quibus malis omnibus grauiores soli uigebant predones, qui nec sepulchra quidem dñe pere, & spoliare cadauera illicitum ducebant, non tam prædam petentes, quam scelus irrisione cumulantibus & ad eam gladiorum suorum in cadauerum obtruncatione probantes. Interdum etiam in nonnullos adhuc spirantes mucro examinandus agebatur: quod alij semineces cu[m] uiderent, supplices dexteras protendebant, ut in se quoq[ue] beneficio loco conuerteretur scelus, quo scilicet cruciati bus famis uelocitas absoluenterentur. Sed nouo crudelitatis genere necem quam sponte infabant, si rogarentur negabanti: cum tamen uniusquisq[ue] deficientium cum genitu oculos retoqueret ad templum, non de morte propriæ dolens, fed in impunitate prædonum, quos superstitites relinquebat.

*Erit namq[ue] ei sub uberibus parvulus filius, hunc ante oculos ferens: infelicis inquit, matris o[mn]i infelicitas fili, in bello, fame, & direptione prædonum cui te referuimus. Nam & si uita sperari posset, iugo Romanae seruituris urguntur. Sed nunc etiam ipsam seruitutem præuentis fames. Prædones uero utræcunq[ue] ui graviorib[us] pertungunt. Veni ergo mi[ni]st[er]e, elo[mi]ni matris cibis,*

*Titus Cesar  
10s.lib.6.ca.  
14.bet.lud.*

*præcipitabant. At cum Titus circumiens peruidisset repletos mortuo[u]m cadaueribus uallos, et humani corporis tæbe patriam terram rigari, cum ingenii gemitu eleuatis ad coelum manibus Deum inuocat testē, hoc suum opus non esse. Et post aliquanta iterum talia quædam prosequitur: Non contabor, inquit, profiter quod sentio. Arbitror enim, quod etiā si aduersum impios ciues Romanorū paulisper arma cessassent, aut hiatus terra, aut aquæ diluvio, aut Sodomitanis ignibus & fulminibus cœlitus tortis supplicium ciuitas dependisset: quæ multo infaustior illis quib[us] perpessi sunt, & nequiores virorū præsentem hanc protulissent etatē, pro quibus & omnis gens patiteret extingui. Sed & in sexto libro de eisdē talia scibit: Et coris, inquit, qui per totam ciuitatem famis inedia corumpabant, multitudine innumerabilis erat, quorū nec explicari miseria potest. Per singulas namq[ue] domos sibi fuisset aliq[ue] cibi repertum, continuo bella & cades inter charos, lorum diuinis p[ro]p[ter] parentes ac liberos nascabantur, dum nō soli ē manibus, sed expiis etiam fauicibus inuicem cibum rapere certabant. Fides autem nec mortuus erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus, sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*etiam fauicibus inuicem cibum rapere certabant. Fides autem nec mortuus*

*tus est, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*

*erat, sed etiā si cum iam spiritum exhalarent, perscrutabantur à prædonibus,*

*sepi[us] libros alterius sequi, qui lo-*</p

**Luc. 19.** Quia uenient dies super te, & circumdabunt te iniunctui uallo, & circunda  
Prædictio ex bunt te, & perurgebunt te undiq., & ad solum deducent te, & filios tuos qui  
cidij Hiero- in te sunt. Sed & rufum tanquam de populo dicens: Erit, inquit, necessitas  
solymitani. magna super terram, & ira populo huic, & cadent in ore gladij, et capiuntur du-  
centur in omnes gentes, & Hierusalē erit conculcata à gentibus, usquequo

**Luc. 21.** compleantur tempora gentium. Et iterum: Cum autem uideritis circumda-  
ri ab exercitu Hierusalem, tunc scito quia appropinquabit desolatio eius.  
Comparet nunc unusquisq; Domini & Salvatoris nostri sermones cum hi-  
storiographi relatione de bello quoq; gestum est, atq; excidit ciuitatis: & ut  
dens mira diuinæ præficiuntur uitæ, agnoscat prædicens diuinitatem.  
Haec quidem ludorum genti post passionem Salvatoris illa ultione uene-  
runt, pro eo quod autorem uitæ à semet uniuersa gens clamauerat austeri.  
Veruntamen nihil obstat etiam ea addere, per quæ pietas & clementia  
Dei licet ingratias uidetur oblata. Quadranginta namq; post admissum placu-  
lum continuo protracta annis, impiorum poena differtur. In quibus & Apo-  
stoli omnes, præcipue tamen Jacob, qui dicebatur frater Domini, in Hiero-  
solymis episcopus constitutus, indelimeretur populum commissæ impietas  
& ferale ausi de scelere commonebat, si forte possent commissi penitenti-  
alem gerere, si possent flere pro scelere, & ultrices pœnarum flammis lachry-  
marum ubertate relinxerent. Ostendebat namq; ei Deus persuam patien-  
tiæ, quod ipso forum quereret penitentiam: quia non uult tantius Deus mot-  
tem peccatoris, quantum & conuertat & uiuat.

*Jacob frater  
Domini, epi-  
scopus Hiero-  
solymitanus.*

De portentis ante bellum. Cap. VIII.

**M**ollire autem adhuc mentis eorum duritiam nitebatur diuina mate-  
riæ signis & prodigiis coelitus datis, terroresq; simul & minacem  
dexteram ostentando potius quam inferendo. De quibus supradicti His-  
toriographi fides, ut in cæteris, etiam in hoc sufficiens erit. Relegamus ergo  
quid in sexto historiarum suarum libro de his ipse signauerit Iosephus: Sed  
infelicem, inquit, plebem teterim quidam homines & deceptores falsa ua-  
ticinantes suadebant, ut euidentibus signis & indicijs iracundij, & indigna-  
tionis diuinae non credentes, quibus aperte futurum & urbis & gentis pra-  
fagiebatur excidium: sed uelut afflati & amantes, & qui neq; oculos, neq; pa-  
nim in se haberent, spernebant omnia que coelitus nunciabantur. Etenim  
stella prefulgens, gladio per omnia similis, imminere distuper ciuitati, & Co-  
metas præterea extitibus flammis ardore per totum uisus est annum. Sed  
& ante excidijs tempus ac bellum, cum populi ad diem festum azymorum con-  
uenirent, octauo die mensis Xanthi, qui est Aprilis, noctis tempore hora  
nona tantus luminis fulgor aram templumq; circuredit, ut putaret omnes  
diem clarissimum factum, & permanens spacio hora dimidiat. Quod imper-  
tis quidem & ignaris prosperru uidebatur, sed legisperitos & probos quoq;  
doctores non latuit extitiale portentum. In eadem quoq; festiuitate uita la-  
tericiois admota, & aris alsifens, inter ipsas ministeriorum manus enixa elata-  
gnam. Sed & ianua interioris ædis, quæ respiciebat orientem, cum esset ære  
solido induta, ac perinde immensi ponderis, que uix uiginti uiris summo co-  
natu impellentibus clauderetur, ferreis quoq; uectibus & seris munita, ac pel-  
fulis in altu demissis, teneretur obstricta repente hora noctis sexta apparuit  
sponte patefacta. Sed & transacto die festo post aliquot dies, prima & uige-  
simæ die mensis Artemisi, qui Maius apud nos vocatur, prodigiosus appa-  
ruit uisus, & fidem penè excedens, quod uerè falso putaretur, nisi oculoru-  
mæ uisi. fidem confirmasset malorum consequita perniciës. Etenim propè solis oc-  
casum, uisi sunt curris & quadrigæ in omni regione per aerem ferri, & ama-  
toriū cohortes miscerit nubibus, & urbes circumdati agminibus improuis.

*Noctis lux  
exorta.*

*Vitula agnæ  
enixa.*

*Ianua sua  
sponte aperta.*

*Curris in  
aere uisi.*

In alio item die festo, qui Pentecostes appellatur, noctu sacerdotes ingressi  
tempum ad ministeria ex more completa, primò quidem motus quidam  
strepitusq; sentiunt, tū deinde uoces subitas audiunt, dicentes: Migramus,  
hinc. Additur his etiam aliud terribilis. Etenim quidam Ananias filius, le-  
sus nomine, uir plebeius & rusticus, ante quartum bellum annum quum ciui-  
tas in pace & abundantia perduraret, in die festo tabernaculorum repente cla-  
bez. Exclamatio  
mare cepit: Vox ab Oriente, vox ab Occidente, vox à quatuor uentis, vox  
super Hierosolymam & super templum, vox super sponsos & sponsas, vox  
super populum, & in desinenter die noctu per omnes plateas circumiens,  
hac clamabat, utque quoq; primores ex populo uiri, uelut infausi pre-  
fagi indignatione commoti, corruptum hominem multis uerberibus affi-  
ciunt. At ille nequam pro se aliquid loquens, sed ne eos quidem qui cir-  
cumsternerat deprecans, eadem uoces pari obsinatione & clamore repe-  
bat. Tum principes intelligentes (ut res erat) numinis esse motus in iure,  
perdurum eum ad iudicem Romanum apud quem flagris ad ossa uicpli-  
natus, neq; precies, neq; lachrymas fudit: sed eandem uocem miserabiliter  
& cum quodam ululatu emittens, per singula penè uerbera proferebat, ad-  
dens etiam hoc: Vt uox Hierosolymis. Prosequitur & aliud id est historiogra-  
phus. *Vt uox Hiero-  
solymis.*

perum, quod per idem tempus uirum designaret ex coru regione procellu-  
rum, qui totus orbis potiretur imperio. Cuius oracula prælagatum idem hi-  
storiographus Vespalianus declarare est suspicatus. Sed Vespalianus non  
alii quam illis solis gentibus, quæ Romani imperio uidebanur subditæ,  
dominatus est, unde iustius ad Christum hæc responsa referuntur, ad quem  
dixerat pater: Pater à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuu, & possessio- *Psal. 2.*  
nem tuu terminos terra: & cuius per idem tempus per Apostolos suos in *Psal. 1. 8.*  
omnem terram exierat sonus, & in fines orbis terra uerba eorum.

De Iosepho & quos reliquerit libros. Cap. IX.

Per precipuam fane est post illa noscere quis hic fuerit Iosephus, & un-  
de Iosepho  
rum gestarum cognitionem p̄f̄f̄t. Exponit ergo etiam hæc ipse de-  
se, hoc modo scribens: Iosephus Matathias filius, Hebreus genere, ex Hiero-  
solymis sacerdos, qui & ipse primo bello Romanos oppugnauerit, & po-  
sterioribus nihilo minus interitem prælijs, necessestis costricetus. Confat-  
igitur, hunc uirum per idem tempus non solum apud Iudeos proprios ci-  
ues, uerum etiam apud Romanos habuit esse nobilissimum, ita ueritate  
merito in urbe Roma etiam statua donaretur, & libri eius bibliotheca  
traderentur. Conscriptis namq; Antiquitatum historiam in uiginti libris.  
Bellis uero Iudaici cum Romanis habitu historiam septem uoluminibus com-  
prehendit, quam non solum Graeca facundia, uerū & patrio, id est Hebreo  
sermone suis etiam ciuibus se edidisse confirmat, dignus cui præ cæteris or-  
dinibus debet credi. Sed & alia eiusdem uiri extant de ludorum uetussta-  
*Antiqui. lib.*  
te duo uolumina, in quibus contradicere Apioni eidem Grammatico ui-  
detur, qui illis temporibus aduersum ludos scriperat, & ad alios quosdā, *lib. 7.*  
qui more gentis ludorum atq; instituta lacerauerunt. In primo ergo ex  
his duobus libro, quæ uolumina apud Hebreos in autoritate habeantur,  
secundum maiorum traditionem, per haec edocet.

vt diuinarum meminerit scripturarum. Cap. X.

**N**eçigitur innumera, inquit, apud nos habentur uolumina inter se in-  
2. libri  
uicem discordia, sed duo tantum & uiginti sunt libri, qui omnium  
temporū seriem continent, qui & iuste creditur diuinis inspirati. Ex qui-  
bus quinq; sunt Moysi, continentes leges uitæ, & successionis humane pro-  
sapiam,

702 ECCLESIASTICAE HISTORIAE  
Quintus Mo sapiam, usq; ad ipsius Moysi terminum pertendentem, qui paulo minus ad  
seor. tria milia annorum continentiam gerunt. A morte uero Moysi usq; ad Ar-  
taxerxes, qui post Xerxes regnauit apud Persas, quae gesta sunt, prophete-  
Prophetarum quicq; per ea tempora tredecim voluminibus conscripserunt. Reliqui uero  
13. Quatuor reliqui. quatuor libri hymnos in Deum, & uitæ instituta, ac monita mortalibus tra-  
dunt. Ab Artaxerxe uero usq; ad nostrum tempus scripta sunt omnia: fide  
tamen non eadem quæ primi habetur, digna ducuntur, pro eo, quod non  
ita exiterit prophetarum iugis & explorata successio. Rebus sicut hinc con-  
stat, quam nos uenerabiliter utamur scripturis nostris. Nam cum tot secula  
intercesserint, neq; addere qui unquam, neque auferre, aut permuttere quid  
ausus est: sed omnibus genitio nostra hominibus insita hac quodammodo  
arq; ingenua fides est, cedere hac Dei esse confulta, & his iugiter insulari,  
ac pro ipsis (si ita res poposcerit) libenter & animam ponere. Sit haec etiam  
pars historiographi, his in locis a nobis (ut arbitror) non incompetenter in-  
serta. Est adhuc & aliud eius elegans satis volumen, quod animus sit qui im-  
perium teneat in nobis. Quemlibet quidam Macchabæorum articula-  
ter, pro eo quod certamina inibi & agones pro pietate à Macchabæis fra-  
tribus delata contineat. Sed & in fine uigilimi Antiquitatum libri signi-  
ficat idem ipse propulsus se quatuor voluminibus comprehensurum secun-  
dum fidem & religionem patriam, de Deo & de substantia eius ac legibus:  
& cur quedam apud eos licent, quedam uero non licent. Sed & alijs non  
nulla opuscula a se dicte esse composita. In fine etiam supradicti uigilimi li-  
bri Antiquitatum luctum quandam ex Tiberiade, qui conatus si hoc idem  
operis, quod ipse explicuerat, aggredi, arguit falſitatem per haec uerba: Sed  
non ego te imitatus sum in his quæ conscripseram. Ipsi etenim Imperatori  
bus obuli libros meos, cum adhuc ipsa quæ gesta sunt, penè in oculis habe-  
rentur. Quippe qui conscient mihi essem feruare in omnibus ueritatis. Nec  
me de eorum testimonio fecellit opinio. Sed & alijs pluribus obtuli, quorum  
multi etiâp; interfuere bellis, sicut Agrippa rex, & nonnulli eius propin-  
qui. Et Imperator quidem Titus in tantum probavit exiſtē debere libris ad  
omnes homines rerum gestarum nouitiam peruenire, ut manus sua subcribe-  
ret, publice ab omnib; eos legi debere. Rex uero Agrippa sexaginta & du-  
bus epistolis de operis nostri ueritate testatus est, ex quibus & duas inferui.  
Sed & de his factis dictum est: nunc ad narrationis nostra seriem redamus.  
Quemadmodum post Iacobum Symeon Hierosolymorum rexerit  
Apostoli & ecclasiam. Cap. XI.

Prost martyrum Iacobi, & continuo consequentum ciuitatis excidium,  
discipuli Domini conuenient. tradidit Apostolos, certosq; Domini discipulos, qui ad illud tempus  
mini conuenient. reliqui erant, in unum e locis omnibus conuenient, simul cum his qui pro-  
pinqui secundum carnem Domini dicebantur (plurimi namq; & ex his per  
illud tempus supererant) & habuissent in commune consilium, quem oportere  
An. Do. 62. in sequente Iacobi iudicari, omnesq; uno consilio atq; uno con-  
sensu Symeonem Cleopam filium decreuisse (cuius mentio in Euangelio fa-  
cta est) ut episcopatus ledem suscipere. Consobrinus is secundum carnem  
Saluatoris fuisse dicebatur quia Cleopam fratrem fuisse Joseph, Egesippus  
contestat. Et Vespasianus postritatem David iussit inquirit.

An. Do. 72. In familiam Davidicam. Proridem tempus Vespasianus post excidium Hierosolymorum omnes, si  
qui forte ex familia David superfluerint apud iudeos, uelut regalis pro-  
sapie uiros perquiri iubet. Vnde etiam pro hac causa grauissima iudeis  
requiritur, persequitio exorta est. Sed Vespaliano, decennio principatu ministrato,

Titus filius in imperio succedit. Cuius secundo regni anno, Linum duode-  
cim annis in sacerdotio transactis, urbis Romæ episcopatum tradidisse An. Do. 81.  
naclero ferunt. An. Do. 82.  
Quod Alexandriae ciuitati secundus Abilius presuerit.  
Cap. XIII. Ed Titus non amplius quam duobus annis, totidemq; mensibus, prin-  
cipatu Romani apicis ministrato, Domitiano fratri summam rerum re-  
liquit. Quarto igitur anno Domitiani, apud Alexandriam Annianus uigin An. Do. 83.  
ti & duobus annis ministrato sacerdotio defunctus est, in cuius locum fe- An. Do. 84.  
cundus succedit Abilius.  
Quod Rome secundus episcopus Anacletus fuerit.  
Cap. XIV. In uirbe uero Roma duodecim Anacletus annis in episcopatu exactis, sa An. Do. 95.  
cerdotij sedem Clementi tradidit.  
vt tertius ab hoc Clemens. Cap. XV. Vem adiutorem suum Paulus Apostolus Philippensibus scribens, phil. 4.  
designat, dicens: Cum Clemente & ceteris adiutoribus meis, quo-  
rum nomina sunt in libro uita.  
De epistola Clementis. Cap. XVI. Huius Clementis epistola habetur ad Corinthios scripta, præcipua pla-  
cens & valde mirabilis, quæ uelut ex persona Romana ecclesiæ dictauit, p[ro]p[ter]a ad Co-  
cum dissensio apud Corinthios fuisset exorta: quam epistolam in plurimis r[ati]onibus scri-  
eccl[esi]æ publice legi, & ueterum & nostris etiam temporibus constat. Ve-  
rum de fatione facta apud Corinthios, ac dissensione plebis, testis ualde  
fidelis Egesippus indicat, hoc modo dicens.  
Egesippus. De persecutione sub Domitiano. Cap. XVII. Multa erga multis crudelitate Domitianus exercita, plurimisq; in Ur-  
be Roma nobilibus & illustribus uiris, nullo iure, nullaq; ratione tru-  
cidat, innumeris etiam in exiliis trahit, & bonorum direptione multa-  
Christianos ad ultimum Neronianæ theomachia, & impietatis successor efficitur. Se rum perfe-  
cundus hic quippe ab illo persequitionem molitur in nostros, cum utique tor.  
pater suus Vespasianus nihil prorsus nostris inrogauerit iniurie. An. Do. 96.  
De Ioanne Apostolo, & revelatione eius. Cap. XVIII. Quo in tempore Apostolus & Euagelista Ioannes, ob prædicationem An. Do. 96.  
uerbi diuinii, & testimonium ueritatis, in insula Pathmos traditur ab-  
legatus. Denic[em] Irenæus scribens de cōp[er]to nominis antichristi, quod con-  
tinetur in revelatione qua dicitur Ioannis, quinto aduersus haereses libro, legatur.  
hac de ipso Ioanne commemorat: Quod si oportet, inquit, apertius in hoc  
tempore de isto nomine prædicari, a quo magis poterat aperi, nisi ab eo qui  
ipsam revelationem uidit. Neq; enim multum temporis est quod reuelata  
est, sed penè nostra ætate. In fine etenim Domitiani principatus exorta est.  
In tantum uero per idem tempus fidei nostra instituta florebant, ut etiam  
nonnulli alieni à religione nostra scriptores historiarum suarum tradiderint  
monumentis, vel de persequitionibus illius temporis, uel etiam de marty-  
riis. Qui etiam diligenter explorato tempore delignant, quintodecimo an.  
no Domitiani principis, cum alijs plurimis, ab eo etiam Flauianus Domi-  
cianus filius Flavij Clementis unius tunc ex cōsulibus uiri, ob testimo-  
nium quod Christo perhibebat, in insula Poniam nomine deportata.  
Quemadmodum Domitianus postritatem David iussit occidi.

Cap. XIX. A pud ipsum uero Domitianus, cum iussisset omnes perire, qui de gene An. Do. 96.  
Arte David & regia stirpe descendentes, uetus traditio tener, quod delati interficiuntur.

**posterioris** sunt quidam, qui essent de posteritate Iudae, quem fratrem fuisse Salvato-  
**David.** ris secundum carnem tradunt. Quicq; duplicitur iurgebant inuidia, uel qui ex David genere, & ex ipsis Christi propinquitate descenderent. Que Egelippus per ordinem his verbis refert.

**Nepotes Iue-  
de delati fal-  
so.** **A** Dhuc autem uiuebant quidam de canali genere Domini nostri, ne-

**Renocatus  
uel potius lo-  
catus.** potes Iuda, eius qui secundum carnem frater Domini dicebatur, quos quidam detulerunt, tanquam ex David stirpe uenientes. Hos Renocatus quidam nomine, qui in hoc missus fuerat, perducit ad Domitianum Cesa- re. & ipse enim formidabat de adventu Christi, sicut et initio Herodes. Interrogati ergo a Domitiano, si essent ex familia David, cōfessi sunt. Tunc que-

**Facultates  
nepotium  
de.** sūt ab eis, quanti poflesionibus, uel quanti essent facultatibus pradiui- At illi responderunt, quod utrīq; non amplius eset in bonis nouis milib, denarijs, ex quibus singulis pars media proportione deberetur. Nechaf- bi in pecunia subsisteret, sed in affirmatione terræ, quae eis esset in quadriga- tia minus iugibus confitura, quam suis manibus excolentes, uel ipsi alerentur, uel tributa dependenter. Similis uetus ruralis & diuini openi, manus labore rigidas & callis obdurate preferebant. Interrogati uero de

**Rogantur de  
Christo,** quale sit regnum eius, uel quis ipse, aut unde, aut quando ueniu- regno Chri- rus: responderunt, quod non huius mundi regnum, nec tuum terrae de- sti quale sit. signetur imperium, sed quia celeste ei regnum per angelorum ministeria in consummatione cuiuslibet preparetur, quando solicerit aduentans in gloria, de uitio & mortuis iudicabit, & restituet unicuiq; pro factis ac meritis suis.

Ad hæc Domitianus, cum neq; in eis quicquam criminis inueniret, & utili- tatem eorum quam maxime contemneret, abiit eos liberè iubet. Sed & per fecutionem, quam aduersum ecclesiæ agitari iuulerat, datis rursum compe- fit editio. Illi uero dimisi ab eo, uel martyrij merito, uel propinquitatis pre- rogari, pacis iam tempore duces Ecclesiæ effecti, usq; ad Traianum tempo- ra permanerunt. Hæc quidem Egelippus Sed & Tertullianus de Domi- ano simili referit, dicens: Lentauit aliquando et Domitanus simile aliquid, portio Neronis de crudelitate. Sed quasi homo citò desisti, ita ut etiam eos quos in exilium miserat, reuocaret. Post Domitianum uero quindecim annis imperio potitus, Nera suscepit principatum. Sub quo omnes quidem honorum tituli, qui in Domitianum collati fuerant, destrahuntur. Reuocati autem quicq; ab eo in exilium trisi sunt, ac recipere facultates ex senatu- c consilio iubentur: de quibus singulis testimonio perhibent, qui gesta il- Ioannes E- lorum temporum conscriperunt. Tunc igitur etiam Apostolum Ioannem post solutionem in nulla, Ephesum quasi ad scholam propriam redisse, no- diu. strorum scriptores declarant.

**Quid Alexandrinorum Ecclesiæ tertius prefuerit Cerdon,  
Cap. XXI.**

**N** Erat uero post annum plus minus defuncto, Traianus succedit im- perio. Cuius primo principatus anno Abilius apud Alexandriam tredecim annis sacerdotio ministrato diem obit: cui succedit Cerdon terius in sacerdotium. Qua tempestate in urbe Roma Clemens quoq; tertius post Paulum & Petrum pontificatum tenebat.

**Quid Antiochenæ ecclesiæ secundus prefuerit Ignatius.  
Cap. XXII.**

**Eudius.** **S**ed & apud Antiochiam Eudius primus fuerat, & secundus Ignatius. **Ignatius.** Hierosolymis quoq; Symeon secundus post Iacobum fratrem Domini Symeon. Iisdem temporibus gubernabat ecclesiam.

**Relatio**

**Relatio de Ioanne Apostolo. Cap. XXIII.**

**I**n his superficies adhuc apud Asiam demorabatur ipse, ille quem amabat Dominus Iesus, apostolus simul atq; euangelista Ioannes, ecclesiastu quæ Ioannes E- mibi erant gubernacula regens, post Domitiani (ut diximus) obitū regens euangelista. Ius ex insula. Quod quia ita se habeat, duobus fidelib, testibus approbab. Ireneus & Clemens Alexandrinus huic ueritati attipulantur, in secundo ad- versus haeresis libro, Ireneus hoc modo scribens: Et omnes, inquit, presby- teri eftes sunt, qui in Asia Ioannem discipulum Domini uiderunt, & sciunt hæc tradidisse loāem, qui & permanens apud eos usq; ad tempora Traian. Item in tertio eiusdem operis libro, idem scriptor de iſdē ita testatur: Eccle- sia, inquit, quæ apud Ephesum, à Paulo quidē fundata est, à Ioanne uero edi- ficiata, qui permanens in ea usq; ad tempora Traian. Habet hunc testem fideli- de de Apololi temporibus conuentante. Accipe quid etiam Clemens (cuius pa- titer promissum testimoniū dicit), historiam quandam per necessarium simul texens: quā nos quoq; si inferamus, utilē fore legētibus credimus. Scribit ergo hæc: Audi, inquit, fabula, & nō fabula, sed rem gestā de Ioāne Apoflo- lo. & memorij omnī traditam. Cum pol' tyranni obitū de Pathmos insula Ephesum rediret, rogarabatur etiam uicinas lustrare prouincias, quo uel ecclē- sias fundare, in quibus non erant locis uel in quib. erat, sacerdotib, ac mini- stris instrueret, secundum quod ei de unoquoq; spiritis sanctis indicasset. Cum igitur uenisset ad quandam urbem haud longē positam, omnibus ec- clēsias officiis solēniter adimplevit, uidit iuuenem quandam validum corpor- iuuenis ad meliorē uile & uultu elegantem, sed & animis acrem nimis: respiciensq; ad episcopū tam reuoca- qui nuper fuerat ordinatus. Hunc, inquit, tibi summo studio commēdo sub tur per ioh. testimonio Christi, & totius Ecclesiæ. Tunc ille suscipiens, omnem se adhibi- nem Etange- turum, licet præceptebat, diligētā pollicetur. Sed iterum atq; iterum eadē iſtām. Iapius repens, iuuenem cōmandabat attentius, & post hac Ephesum re- digit. Tum uero presbyter in dominum suum adolescentem suscepit cōmendatū, & cum omni diligētū enuit, amplectitur, fouet, ad ultimum etiam bapti- smi gratiam tradit. Post hæc etiam uelut cōfidens gratia, qua fuerat cōmuni- tus, paulo indulgentius iuuenem habere coepit. Sed ille ubi cōstata immatura, libertate potius est, continuo per æquos, quibus luxus & desidia cordi est, amare uitia, & corrupta uitæ incedere tramite perdocebat. Et primò qui dem coniuviorū illecebris decipitur, inde nocturnis eum furtis sociū libi- partinemq; cōsilient, post hæc etiam ad maiora flagitia pertrahunt: cum interea sensim iuuenis formabatur, & instituebat ad scelerā. & quia effet ar- cer ingenio, sicut equus infrenis & validus, diris moribus obfirmatis, recti itineris linea derelinquens, rectore contempto, rapido curru totus fertur in præcessu, ita sucedebatibus libi malis, ut desperationē libi quoq; à Deo pre- fuit salutis accepterit. Designatur iam de paruis sceleribus cogitare, grādia quæq; molitur: & ex integrō perditione se tradens, nullo inferior esse in flagi- ti patitur. Deniq; illos ipatos, qui prius magistri criminum fuerant, discipu- los facit, & latronum ex his turmā, quibus ipse dux & princeps uolētus pre- eset, instituit & cum his omni crudelitate grassatur. Verū tempore elapo- (cum rei ita poposcit utilitas) invitatur iterum ad illam urbē Ioannes, & cum catena (quorū gratia uenerat) ordinasset. Age, inquit, ô episcope, depo- situm repræsent, quod tibi ego plāne & Chrifus cōmendauimus, ecclēsia teste quam regis. At ille obstupuit, primò pecuniam putans à se reposci, quā non accepersat. Sed rursum considerabat, nec posse fallere Ioannē, nec quod non dedit, quaretere. Hærebat ergo stupens. Quem Ioannes herentem uidens, iuuenem illum, inquit, repetit abs te, & animā fratri. Tunc grauitate suspīcis senior, & in lachrymas resolutus, ille ait, mortuus es. Quomodo, inquit, uel

**Zz** qualis